

springende Karakter. Men om disse Afsnit vil det iøvrigt være rimeligt at vente med at tale, indtil man ser, hvad Fortsættelsen af Værket bringer. At alle disse Begivenheder skildres af en saa kyndig og en Begivenhederne saa nærstaaende Mand som Forf., er der kun Grund til at skønne paa, og at Skildringen er præget af sin Forf.'s særlige handelsmæssige Syn har ogsaa sin Værdi, naar der som her hverken ved Form eller Indhold gøres noget Forsøg paa at tilsløre Standpunktet.

E. C.

N. RYGG: *Norges Banks Historie*, I. 392 S. Kristiania 1918.

Norges Banks Virksomhed indledes i 1817, men først 1818 begyndte den at gøre Udlaan. Bankens Hundreaarsskrift, hvoraf første Del førende op til Aar 1850 nu foreligger, fremtræder i pompøst Format og Udstyrelse med store delvis Helse-Billeder af Bankens Direktører — à propos disse saa savner man ved Portraiterne Oplysninger om, naar de paagældende virkede.

Pengeforholdene i Norge siden den dansk-norske Rigsbanks Oprettelse i Januar 1813 frembyder overordentlig Interesse i Henseende til Seddelpengespørgsmaalet. Allerede inden Kielerfreden udviklede det norske Pengevæsen sig uafhængigt af det danske, de mangeaarige Ønsker om en egen norsk Bank søgtes straks realiserede under Christian Frederiks kortvarige Styre. Det første Forsøg gik ud paa at skabe en seddeludstedende Laaneindretning, og man var saa frejdig at mene, at der ikke behøvedes nogen Indbetaling, men at Sedlerne kunde baseres paa Garantitegning. Den luftige Plan, som Forfatteren skriver, blev modtaget med Begejstring af Landets bedste Mænd, men praktiseret blev den dog ikke. Da Regeringen efter Kielerfreden selv skulde rejse Penge, gik man den gængse Vej, lod den

springende Karakter. Men om disse Afsnit vil det iøvrigt være rimeligt at vente med at tale, indtil man ser, hvad Fortsættelsen af Værket bringer. At alle disse Begivenheder skildres af en saa kyndig og en Begivenhederne saa nærstaaende Mand som Forf., er der kun Grund til at skønne paa, og at Skildringen er præget af sin Forf.'s særlige handelsmæssige Syn har ogsaa sin Værdi, naar der som her hverken ved Form eller Indhold gøres noget Forsøg paa at tilsløre Standpunktet.

E. C.

N. RYGG: Norges Banks Historie, I. 392 S. Kristiania 1918.

Norges Banks Virksomhed indledes i 1817, men først 1818 begyndte den at gøre Udlaan. Bankens Hundredeaarskrift, hvoraf første Del førende op til Aar 1850 nu foreligger, fremtræder i pompøst Format og Udstyrelse med store delvis Helse-Billeder af Bankens Direktører — à propos disse saa savner man ved Portraiterne Oplysninger om, naar de paagældende virkede.

Pengeforholdene i Norge siden den dansk-norske Rigsbanks Oprettelse i Januar 1813 frembyder overordentlig Interesse i Henseende til Seddelpengespørgsmaalet. Allerede inden Kielerfreden udviklede det norske Pengevæsen sig uafhængigt af det danske, de mangeaarige Ønsker om en egen norsk Bank søgtes straks realiserede under Christian Frederiks kortvarige Styre. Det første Forsøg gik ud paa at skabe en seddeludstedende Laaneindretning, og man var saa frejdig at mene, at der ikke behøvedes nogen Indbetaling, men at Sedlerne kunde baseres paa Garantitegning. Den luftige Plan, som Forfatteren skriver, blev modtaget med Begejstring af Landets bedste Mænd, men praktiseret blev den dog ikke. Da Regeringen efter Kielerfreden selv skulde rejse Penge, gik man den gængse Vej, lod den

norske Rigsbankafdeling udstede en klækkelig Sum Sedler, der snart faldt endnu dybere end deres danske Søstre. Men derefter ophørte den danske og den norske Vej at løbe parallelt; medens vi beholdt Rigsbanksedlerne og arbejdede dem op til Pari, saa troede den unge norske Stat, at den ved en Kraftanstrengelse straks kunde naa til indløselige Sedler. En ny Bank, Norges Bank, med en stærkt begrænset og paa halv Sølvdekning baseret Seddeludstedelse skulde indfri Rigsbanksedlerne og skabe den forjættede Tilstand --- indløselige Sedler.

Skøndt det virkelig ved en beundringsværdig haardhændet Tvangsudskrivning lykkedes at skabe den ønskede Sølvfond og Seddeludstedelsen omtrent blev holdt ved det bestemte, saa førte den hensynsløse Inddragelse af de nys udstedte Rigsbanksedler til en Kurs af 20 % i nye Norges Banks Sedler dog ikke til det faste Pengevæsen. Trods den meget stærke Metaldækning faldt de nye Sedler til under 50 %, saa man en Tid havde den ejendommelige Situation, at den cirkulerende Seddelmængde var mindre værd end den Metaldækning, der fandtes i Banken. Man turde jo nemlig ikke erklære Sedlerne for indløselige af Frygt for, at det møjsommeligt sammenskrabede Sølv skulde gaa ud af Landet.

Forfatteren slutter sig til den først af Schweigaard i 1830'erne fremsatte og senere almindeligt hyldede Kritik af denne Fremgangsmaade og mener, at det norske Pengevæsen med et vilde have været i Orden og mange Aars Valutavanskeligheder undgaaede, dersom man straks dristigt havde gjort Sedlerne indløselige. Ja bare man vidste, hvordan det ceteris paribus saa var gaaet med Pengevæsenet, samtidig med at man ved, hvorledes det gik under den anvendte Fremgangsmaade; Seddeludstedelsespolitiken vilde i saa Fald være en lettere Kunst, end den nu er. Trods Seddelmængdens radikale Reduktion til ca. 8 Mill. Rd., sammenlignet med Danmarks ca. 30 Mill. og trods den minimale Metaldækning for de danske Sedler overfor

de norskes 50 % Dækning, var de norske Sedlers Kurs stadig meget daarligere end vores og de blev først indløselige samtidig med vore.

Om disse Forhold fortæller Forfatteren livfuldt under Anvendelse af et omfattende Materiale, øjensynligt har den norske Memoirelitteratur særlig mange Optegnelser fra den Tids økonomisk og politisk interesserede, og det synes som om Kritiken mod Forordningen af 5. Januar 1813 er kommen friere til Orde i Norge end i Danmark, samtidig med at Forstaaelsen synes at have været ringere. Skildringen bringes op til Aarhundredets Midte under særlig Dvælen ved Krisetilstanden 1848—50.

I et langt Slutningskapitel behandler Forfatteren Norges økonomiske Udvikling indtil 1850, dels i almindelige Oversigter over mindre Tidsrum, dels i særlige Afhandlinger over de enkelte Hovederhverv, mindende om de paagældende historiske Dele af Falbe-Hansens og Scharlings „Danmarks Statistik“, altsammen meget interessant Lektüre, som dog for Enkelthedernes Vedkommende ligger Norges Banks Historie noget fjærnt.

Axel Rubow.

INGE DEBES: **Social nyorientering.** Steen'ske Forlag, Kristiania, 48 S.

CHRISTIAN GIERLØFF: **Social fred —?** Aschehoug & Co., Kristiania, 142 S.

ANDERS ØRNE: **Kooperativ samhällssyn,** tretton artikler om krig och fred. Kooperative förbundets förlag, Stockholm, 196 S.

Alle tre Bøger kunde for saa vidt gaa ind under Titlen paa Inge Debes' lille Bog, som de alle beskæftiger sig med den nye Tid, der skal bygges op paa Krigsaarenes Erfaringer. De er fælles i Udgangspunktet: den nuværende Produktionsordnings Uretfærdighed, og de er fælles i Ønsket om at komme en social Omvæltning i Forkøbet ved Over-